

REPUBLICA MOLDOVA – ASPIRAȚII EUROPENE ȘI IMPEDIMENTELE INTEGRĂRII

REPUBLIC OF MOLDOVA - EUROPEAN ASPIRATIONS AND IMPROVEMENTS TO INTEGRATION

[https://doi.org/10.52327/1813-8489.2022.1\(113\).13](https://doi.org/10.52327/1813-8489.2022.1(113).13)

CZU 327(478)

Dana PAIU,
doctorandă,
Academia de Administrare Publică

SUMMARY

After the signing of the Association Agreement between the Republic of Moldova and the European Union on June 27, 2014, it was obvious that the European option becomes a priority for the future of the Republic of Moldova. Although the political forces present in the arena of Moldova were divided into two almost equal segments: some opted for European Integration, others opted for the Eurasian Union.

In this context, the European aspirations of the Republic of Moldova were clearly outlined and, in the same way, the main impediments to EU integration were formulated. The contradictions between the two options were like litmus paper that marked the differences and possible obstacles to integration. The task of the politicians was to make the road outlined in the Association Agreement as fast as possible, with tangible results and the achievement of the goals outlined in the Agreement. But it was not to be, the road traveled was much more difficult, with multiple errors, hesitations and political failures due to which the Republic of Moldova is still at a crossroads of history.

Keywords: *integration, European Union, Eurasian Union, aspirations, impediments.*

REZUMAT

După semnarea Acordului de Asociere între Republica Moldova și Uniunea Europeană la data de 27 iunie 2014 era evident că opțiunea europeană devine prioritară pentru viitorul Republicii Moldova. Deși forțele politice prezente pe arena Republicii Moldova se divizau în două segmente, aproape egale: unii optau pentru integrarea europeană, alții optau pentru Uniunea Euroasiatică.

În acest context, s-au conturat clar aspirațiile europene ale Republicii Moldova și, la fel, au fost formulate principalele impedimente ale integrării în UE. Contradicțiile

dintre cele două opțiuni au fost ca hârtia de turnesol care a marcat diferențele și posibilele obstacole în calea integrării. Sarcina politicianilor a fost ca drumul conturat în cadrul Acordului de Asociere să fie parcurs cât mai rapid, cu rezultate palpabile și atingerea scopurilor schițate în Acord. Dar n-a fost să fie, drumul parcurs a fost mult mai anevoios, cu multiple erori, ezitări și cedări politice din care cauză Republica Moldova și astăzi se găsește la o răscruce a istoriei.

Cuvinte-cheie: integrare, Uniunea Europeană, Uniunea Euroasiatică, aspirații, impedimente.

Mecanismele integrării europene presupun, în primul rând, integrarea economică și geo-economică. Unul dintre criteriile de bază pe care le înaintează Europa unită țărilor care doresc să adere este nivelul dezvoltării economice – PIB-ul pe cap de locuitor, potențialul de evoluție a economiei și de integrare a ei în circuitul european. Republica Moldova, în anii 90, a parcurs un drum greu de la economia planificată, dintr-un regim totalitar, spre o economie liberă de piață. Au fost privatizate întreprinderile industriale, a fost privatizat pământul și gospodăriile agricole, în felul acesta asigurându-se o platformă legală pentru dezvoltarea economiei de piață. Evident, că aceste transformări au condus și la excese și la erori soldate cu dispariția unor întreprinderi mari industriale, care asigurau locuri de muncă și, respectiv, impozite consistente. Distrugerea gospodăriilor agricole și fărâmițarea lor în mici gospodării de fermieri s-a soldat cuscăderea drastică a nivelului producției agricole, a scăderii veniturilor, impozitelor și nivelului de viață a lucrătorilor din agricultură.

Foarte mulți muncitori antrenați odinioară la marile întreprinderi s-au pomenit fără un loc de lucru, ceea ce a condus la o creștere drastică a șomajului, transformat ulterior într-o

The mechanisms of European integration presuppose, first and foremost, economic and geoeconomic integration. One of the basic criteria that a united Europe puts forward for the countries that want to join is the level of economic development - GDP per capita, the potential for the evolution of the economy and its integration into the European circuit. The Republic of Moldova, in the 1990s, has taken a difficult path from a planned economy, from a totalitarian regime, to a free market economy. Industrial enterprises were privatized, land and farms were privatized, thus providing a legal platform for market economy development. Obviously, these transformations have led to both excesses and errors resulting in the disappearance of large industrial enterprises that provided jobs and, respectively, substantial taxes. The destruction of agricultural holdings and their fragmentation into smallholder farms have led to a drastic decline in the level of agricultural production, a decrease in income, taxes and the standard of living of agricultural workers.

Many formerly trained workers in large enterprises found themselves without a job, which led to a sharp rise in unemployment, which later turned into a migration of the active population to

migrare a populației active în piețele din est și vest. În felul acesta, a apărut o diasporă importantă în Federația Rusă și în țările Europei Apusene, iar Republica Moldova din ultimii ani se confruntă cu o acută lipsă de cadre profesionale.

Agricultura Republicii Moldova se află într-o etapă de tranziție și de formare care nu poate asigura profituri și impozite necesare statului. În consecință, pentru comparație, PIB-ul pe cap de locuitor în Republica Moldova, în anul 1994, a fost de 402 dolari SUA [7], în anul semnării Acordului de Asociere în 2014, PIB-ul pe cap de locuitor constituia 4979 dolari SUA [9, p. 5]. Și în anul 2020, ca an de referință, PIB-ul pe cap de locuitor a înregistrat valoarea de 4512 dolari SUA [10]. Pentru Uniunea Europeană acest indice raportat la Germania, ca la una din țările cu cea mai evoluată economie este următorul – 45 735 dolari SUA [11] și evident trebuie să ne raportăm și la cei doi vecini: România și Ucraina, care în perioada vizată au înregistrat cotele la PIB pe cap de locuitor – 12797 dolari SUA [12] și, respectiv, 3653 dolari SUA [13].

Este cert faptul că Uniunea Europeană, prin proiectele sale, contribuie la ridicarea nivelului de viață, la schimbarea calității vieții în Republica Moldova, dar ea nu poate substitui aportul statului care are aspirații europene. Republica Moldova este obligată să fortifice eforturile de relansare a industriei, în deosebi, a agriculturii și să încheie procesul de tranziție la o agricultură performantă – acesta fiind un potențial care va fi eficient utilizat în anii următori, căci problema asigurării cu alimente devine una primordială pentru omenire.

Integrarea în UE nu poate fi conce-

the eastern and western markets. Thus, an important diaspora has emerged in the Russian Federation and in Western European countries, and the Republic of Moldova in recent years is facing an acute shortage of professionals.

Moldova's agriculture is in a phase of transition and formation that cannot provide the necessary profits and taxes to the state. Consequently, for comparison, the GDP per capita in the Republic of Moldova in 1994 was US \$ 402 [7], in the year of the signing of the Association Agreement in 2014, the GDP per capita was 4979 US dollars [9, p. 5]. And in 2020, as a reference year, GDP per capita was 4512 US dollars. [10] For the European Union this index compared to Germany, as in one of the countries with the most developed economy is the following - 45 735 US dollars [11] and obviously we must also refer to the two neighbors: Romania and Ukraine which in the period GDP per capita - 12797 US dollars [12] and 3653 US dollars [13] respectively.

It is certain that the European Union, through its projects, contributes to raising the standard of living, to changing the quality of life in the Republic of Moldova, but it cannot replace the contribution of the state that has European aspirations. The Republic of Moldova is obliged to strengthen its efforts to relaunch the industry, especially the agricultural ones, and to complete the process of transition to a successful agriculture - this being a potential that will be used effectively in the coming years. humanity.

EU integration cannot be conceived without the effort to integrate into the

pută fără efortul de integrare în structurile globale ale comerțului și repartiției materiilor prime și a mărfurilor.

Deși a acceptat calitatea de membru al Organizației Mondiale a Comerțului, Republica Moldova promovează și pe viitor va promova o politică comercială de liber-schimb, păstrând elementele de protecționism pentru anumite sectoare vitale, mizând foarte mult pe refacerea industriei și dezvoltarea industriei prelucrătoare de produse agricole.

Volumul de mărfuri exportate de Republica Moldova în anul 2020 este un indicator al preferinței piețelor de desfacere în care vestul prevalează asupra estului și este un indiciu clar pentru politicienii Republicii Moldova, cărui curs trebuie să-i dea preferință: 66,73 % export în UE vizavi de 8,73 % export în Federația Rusă [14].

Unul din factorii decisivi pentru integrarea europeană este cel al imaginii Republicii Moldova în spațiul european și global, precum și cel intern. Este curios faptul că imaginea statului nostru a fost foarte favorabilă pentru europeni până în anul 1998, când prezentam o noutate geopolitică și culturală. După care a urmat o perioadă de deteriorare a imaginii statului nou format prin alegerea în anul 2001 a unei guvernări majoritare comuniste, fapt ce a demonstrat că nostalgiile post-sovietice au dominat atunci spațiul politic.

După anul 2014 s-a scris mult și s-a vorbit despre miracolul democratic moldovenesc, despre istoria de succes a Republicii Moldova și despre apropierea reală de momentul integrării europene. Dar și aici imaginea Republicii Moldova a fost „devalizată” prin furtul

global structures of trade and the distribution of raw materials and goods.

Although it has accepted the status of member of the World Trade Organization, the Republic of Moldova promotes and will promote in the future a free trade policy, keeping the elements of protectionism for certain vital sectors, relying heavily on the recovery of industry and development of manufacturing of agricultural products.

The volume of goods exported by the Republic of Moldova in 2020 is an indicator of the preference of overseas markets in which the west prevails over the east and is a clear indication for the politicians of the Republic of Moldova, whose course should give preference: 66.73% export to the EU compared to 8.73% exports to the Russian Federation [14].

One of the decisive factors for European integration is the image of the Republic of Moldova in the European and global space, and the internal one. It is curious that the image of our state was very favorable for Europeans until 1998, when we presented a geopolitical and cultural novelty. This was followed by a period of deterioration in the image of the newly formed state through the election of a communist majority government in 2001, which showed that post-Soviet nostalgia dominated the country's political space.

After 2014, a lot has been written and talked about the democratic miracle of Moldova, about the successful history of the Republic of Moldova and about the real approach to the moment of European integration. But even here the image of the Republic of Moldova was "robbed" by the theft of the billion, by

miliardului, prin laundromat-ul rusesc, prin corupția din justiție și structurile de stat. În prezent, eforturile de refacere a acestei imagini în plan european sunt ineficiente, deoarece accentele negative persistă și sunt mai puternice ca șoc al conștientizării imaginii Republicii Moldova. Probabil, discursul politic al conducătorilor statului trebuie să sufere o modificare radicală în favoarea unei imagini pozitive și se cere mobilizarea totală a eforturilor diplomatice și culturale pentru relansarea unei imagini atractive a statului Republica Moldova, care-și propune să intre în marea familie unită europeană.

Surprinzător, dar în perioada anilor 2017 – 2018, în Raportul Comisiei și al Parlamentului European, a fost constatată o situație pozitivă economică, progrese în implementarea reformelor în administrarea publică, în domeniul cercetării și inovării, și în consolidarea Zonei de Liber Schimb. Rămânând probleme nesoluționate în domeniul combaterii corupției la nivel înalt și în reforma justiției, unde nu s-a reușit ingerința politică [1, p. 64-65]. Autoritatea statului depinde în cea mai mare măsură de imaginea pe care și-o creează în ochii propriilor cetățeni, căci statul este, în viziunea lui Constantin Stere, „haină juridică a poporului” [2, p. 72]. Republica Moldova a moștenit un sistem juridic format într-un regim totalitar.

Drepturile omului, unul dintre principiile de bază ale Uniunii Europene, sunt violate și sistemul juridic suportă consecințele. Imaginea sistemului este într-o continuă cădere, iar partea statistică care este demonstrată prin procesele de la CEDO ne arată ineficiența

the Russian laundromat, by corruption in the judiciary and state structures. At present, efforts to restore this image at the European level are ineffective, as negative accents persist and are stronger as a shock to the awareness of the image of the Republic of Moldova. Probably, the political discourse of the leaders of this state must undergo a radical change in favor of a positive image and requires the full mobilization of diplomatic and cultural efforts to relaunch a beautiful, attractive image of the state of Moldova, which aims to enter the big family. European Union.

Surprisingly, in the period 2017-2018, the Report of the Commission and the European Parliament found a positive economic situation, progress in implementing reforms in public administration, research and innovation, and strengthening the Free Trade Area. Remaining unresolved issues in the fight against high-level corruption and in the reform of the judiciary where political interference has failed. [1, pp. 64-65] The authority of the state depends to a large extent on the image it creates in the eyes of its own citizens, because the state is, in the view of Constantin Stere, "the legal garment of the people." [2, p. 72] The Republic of Moldova inherited a legal system formed in a totalitarian regime.

Human rights, one of the basic principles of the European Union, are violated and the legal system bears the consequences. The image of the system is in a continuous decline, and the statistical part that is demonstrated by the ECHR processes shows us the inefficiency of the legal system in the Republic of Moldova. In 2020, 1054 lawsuits were

sistemului juridic din Republica Moldova. În anul 2020, pe rol la CEDO erau înscrise 1054 procese, iar suma despăgubirilor din anul 1990 până în prezent se ridică la cifra de 19,263,793.44 Euro [8]. Fără redresarea acestui compartiment al aderării la UE – sistemul juridic, nu poate fi vorba despre un progres în relațiile cu Europa. Schimbarea sistemului politic în funcție de alegerile care au loc aduc în prim-plan o altă problemă - cea a cenzurii. Partidele de stânga, obținând guvernarea prin diverse metode, încearcă să instaleze cenzura, din care cauză, potrivit Raportului privind Libertatea Presei din 2020, Reporterii fără Frontiere au plasat Republica Moldova pe locul 91 în cadrul Indicelui Global al Libertății Presei – și cu fiecare an care trece cade, tot mai jos, în această ierarhie [6]. Iar integrarea europeană fără libertatea de exprimare este de neconceput, deci, acesta este un domeniu la care trebuie să se lucreze fundamental. Un alt flagel care trebuie combătut cu vehemență este corupția politică. Politicienii migrează de la partid la partid, fiind stimulați financiar, formându-se în felul acesta majorități parlamentare care aprobă legi în favoarea unor grupuri de interese. Drept urmare se destabilizează situația politică, economică și juridică.

În anul 2016, odată cu schimbarea guvernării, când președinte a fost ales Igor Dodon, s-a început schimbarea accentului de pe vectorul european pe vectorul euroasiatic și în felul acesta a apărut o nouă direcție în cursul evoluției statului Republica Moldova. Cea de-a doua etapă, fiind mai scurtă ca timp, se caracterizează printr-o accen-

filed with the ECHR, and the amount of compensation from 1990 to the present amounts to 19,263,793.44 Euros. [8] Without the recovery of this EU accession compartment - the legal system, there can be no progress on relations with Europe. Changing the political system according to the elections that are taking place brings to the fore another issue, that of censorship. The left-wing parties are gaining power by trying to install censorship, which is why the Republic of Moldova, according to the 2020 Press Freedom Report, Reporters Without Borders has placed Moldova 91st in the Global Press Freedom Index - and every year that passes falls, lower and lower, in this hierarchy. [6] And European integration without freedom of expression is inconceivable, so this is an area that needs to be fundamentally addressed. Another scourge that must be vehemently fought is political corruption. Politicians migrate from party to party, being financially stimulated, thus forming parliamentary majorities that pass laws in favor of interest groups. As a result, the political, economic and legal situation is destabilizing.

In 2016, with the change of government, when Igor Dodon was elected president, the shift from the European vector to the Eurasian vector began to change, and in this way a new direction emerged during the evolution of the Republic of Moldova. The second stage being shorter in time is characterized by a strong influence from the Russian Federation in order to isolate the Republic of Moldova from the integrationist policy of Ukraine and the policy of Romania.

Political instability has caused the Eu-

tuată influență din partea Federației Ruse în scopul izolării Republicii Moldova de politica integraționistă a Ucrainei și de politica României.

Instabilitatea politică a făcut ca vectorul european să facă un nou zigzag odată cu venirea la cârma statului Republicii Moldova a Președintelui I. Dodon, când are loc schimbarea de accente de pe vectorul european pe vectorul euroasiatic, partener strategic fiind declarată Federația Rusă, iar reintrarea pe piețele rusești și cele din Uniunea Vamală și euroasiatică fiind declarate ca o prioritate națională. Parcă intuind schimbările ce se preconizau în Republica Moldova în urma venirii la putere a socialiștilor, Consiliul Uniunii Europene, la data de 15 februarie 2016, într-un mod tranșant a schițat acțiunile prioritare pe care este obligat să le întreprindă Guvernul Republicii Moldova: depolitizarea instituțiilor de stat; reforma administrației publice; combaterea corupției sistemice; reforma sectorului financiar-bancar; investigarea fraudei bancare și recuperarea fondurilor deurnate; independența și eficiența în justiție; asigurarea unui climat benefic pentru oamenii de afaceri; consolidarea cooperării cu societatea civilă și mass-media. Reacția Guvernului Republicii Moldova a fost una formală. În Raportul publicat la data de 18 februarie 2016 de către Guvernul Republicii Moldova privind Planul Național de Implementare a Acordului de Asociere se stipula o îndeplinire a angajamentelor luate doar în proporție de 63%, ceea ce nu corespundea evaluării făcute de experții europeni care vedeau această cifră și mai mică [3, p. 255-256]. Dacă

ropean vector to zigzag with the arrival of President I. Dodon at the helm of the state of the Republic of Moldova, when the change of accents from the European vector to the Eurasian vector takes place, the Russian Federation being declared a strategic partner. Russian markets and those in the Customs and Eurasian Union, being declared a national priority. As if intuiting the changes that were expected in the Republic of Moldova following the coming to power of the Socialists, the Council of the European Union, on February 15, 2016, sharply outlined the priority actions that the Government of the Republic of Moldova is obliged to take: depoliticizing institutions Of the state; public administration reform; combating systemic corruption; financial-banking sector reform; investigating bank fraud and recovering embezzled funds; independence and efficiency in the judiciary; ensuring a beneficial climate for business people; strengthening cooperation with civil society and the media. The reaction of the Government of the Republic of Moldova was a formal one. The Report published on February 18, 2016 by the Government of the Republic of Moldova on the National Implementation Plan of the Association Agreement stipulated a fulfillment of the commitments made only in proportions of 63%, which did not correspond to the assessment made by European experts who saw this figure and smaller. [3, pp. 255-256] Were it not for the formal approach of the Moldovan authorities, the process of Moldova's association with the EU would have been easier in the accession stages and we would not have found

n-ar fi fost abordarea formală din partea autorităților moldovenești, procesul de asociere a RM la UE ar fi parcurs mai ușor etapele aderării și nu ne-am fi pomenit într-o situație de blocaj financiar și instituțional.

Unul din motoarele latente ale integrării europene a Republicii Moldova este componenta multiethnică. Ceea ce trebuie să înțeleagă exponenții etniilor conlocuitoare este faptul că Europa le oferă nu doar o altă calitate a vieții, dar și un nou statut social. Europa este o federație de state care optează pentru o structură regională federativă în care s-ar regăsi fiecare minoritate etnică.

Modelul european al euroregiunilor a dat rezultate pozitive „...în zone atât de controversate cum ar fi Silezia sau Alsacia a dat posibilitate ca anumite tensiuni să scadă, iar populațiile minoritare locale să se simtă mai confortabil.” [5, p. 57].

Concomitent trebuie să ținem cont și de problemele care se cer soluționate de către Republica Moldova pentru a fi admisă în Uniunea Europeană. Cât timp nu este soluționat conflictul din estul Republicii Moldova, situația externă și internă rămâne tensionată și Uniunea Europeană evident că nu-și poate permite aderarea unui stat cu asemenea probleme. Paralel cu aceasta, relațiile foarte încordate dintre UE și Federația Rusă nu favorizează evacuarea trupelor rusești de pe teritoriul Republicii Moldova, ceea ce stopează procesul de integrare europeană [4, p. 238].

Implementarea Acordului de Asociere este o procedură complexă care solicită mobilizarea nu doar a întregii populații a Republicii Moldova, dar și o deschidere deosebită din partea

ourselves in a situation of financial deadlock. and institutional.

One of the latent engines of the European integration of the state of the Republic of Moldova is the multiethnic component. What the exponents of the cohabiting ethnic groups do not understand is that Europe offers them not only a different quality of life, but also a new social status. Europe is a federation of states that opts for a federative regional structure in which every ethnic minority would be found.

The European model of Euroregions has yielded positive results "...in areas as controversial as Silesia or Alsace, it has made it possible to reduce some tensions and make local minority populations more comfortable." [5, p. 57]

At the same time, we must take into account the issues that need to be resolved by the Republic of Moldova in order to be admitted to the European Union. As long as the conflict in the east of the Republic of Moldova is not resolved, the external and internal situation remains tense and the European Union obviously cannot afford the accession of a state with such problems. At the same time, the very tense relations between the EU and the Russian Federation do not favor the evacuation of Russian troops from the territory of the Republic of Moldova, which stops the European integration processes. [4, p. 238]

The implementation of the Association Agreement is a complex procedure that requires the mobilization not only of the entire population of the Republic of Moldova, but also a special openness from the European Union. This is a process in which both parties

Uniunii Europene. Acesta fiind un proces în care ambele părți implicate au de câștigat și au de pierdut în cazul unui insucces. De aceea, se impune o conlucrare armonioasă care va aduce schimbări radicale în sistemul economic, politic, social, juridic și cultural al Republicii Moldova [3, p. 276].

Republica Moldova a fost la un pas de aderare la Uniunea Europeană. Făcând câteva eforturi, a semnat Acordul de Asociere între Republica Moldova și UE la 27 iunie 2014 la Bruxelles, ceea ce urma de realizat, trebuia de respectat Acordul cadru care prevedea însușirea legislației europene și lupta cu corupția. În mare parte aceste materiale au fost traduse și implementate de România, care le oferea gratuit Republicii Moldova, dacă politicienii ar fi acceptat acest lucru. Însă, în realitate, lucrurile au luat o turnură neașteptată. A suferit fiasco „povestea de succes”, a venit „laundromat-ul rusesc” cu miliardele spălate prin băncile moldovenești și fraudă bancară care a spulberat orice iluzie în privința aderării. Cu toate acestea, considerăm că vectorul european rămâne prioritatea națională a Republicii Moldova, că aceste eșecuri sunt niște erori temporare care vor fi ocolite și vom ajunge pe drumul drept al aderării, fiind în pas cu toată Europa de Sud-Est.

Criza politică din ultimii ani, 2018-2021, a accentuat și mai mult necesitatea asumării vectorului vestic în contrapondere cu cel estic. Votul covârșitor al diasporei la alegerile prezidențiale din 2020 arată prioritatea cursului european. Noua conducere a Republicii Moldova, prin persoana președintelui

have to win and lose in case of failure. Therefore, a harmonious cooperation is required that will bring radical changes in the economic, political, social, legal and cultural system of the Republic of Moldova. [3, p. 276]

The Republic of Moldova was on the verge of joining the European Union. After some efforts, he signed the Association Agreement between the Republic of Moldova and the EU on June 27, 2014 in Brussels, which was to be done, the Framework Agreement which provided for the adoption of European legislation and the fight against corruption had to be respected. Most of these materials were translated and implemented by Romania, which provided them free of charge to the Republic of Moldova, if politicians had accepted this. But in reality, things took an unexpected turn. The "success story", the "Russian laundromat" with billions laundered by Moldovan banks and the bank fraud that shattered any illusion of accession, suffered a fiasco. However, we believe that the European Vector remained the national priority of the Republic of Moldova, that these failures are temporary errors that will be avoided and we will reach the right path of accession, being in step with the whole of Southeast Europe.

The political crisis of recent years, 2018-2021, has further accentuated the need to take on the Western vector as opposed to the Eastern one. The overwhelming vote of the diaspora in the 2020 presidential election shows evidence of the European course. The new leadership of the Republic of Moldova, through the person of President Maia Sandu, even at the first meetings

Maia Sandu, chiar la primele întâlniri organizate în afara țării: România, Ucraina, Franța [15], Germania ș.a., a reiterat preferința pentru integrarea europeană a țării noastre. Președintele Republicii Moldova Maia Sandu a relansat procesele de apropiere de statele membre UE și poziția ei este acceptată de liderii acestei comunități, ne face să credem că în fața Republicii Moldova se deschide o nouă pagină din cartea integrării europene. La data de 3 martie 2022 a fost semnată cererea de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană, astfel a fost deschis un nou capitol în istoria politică a țării noastre.

organized abroad: Romania, Ukraine, France [15], Germany, etc., reiterated the preference for the European integration of our country. The President of the Republic of Moldova Maia Sandu has relaunched the processes of rapprochement with the EU Member States and her position is accepted by the leaders of this community, leads us to believe that a new page of the European integration book is opening before the Republic of Moldova. On March 3, 2022, the application for the accession of the Republic of Moldova to the European Union was signed, thus opening a new chapter in the political history of our country.

BIBLIOGRAFIE

1. Chirtoacă Natalia. Evoluția cadrului instituțional al Uniunii Europene în contextul integrării de noi membri și perspective pentru Republica Moldova. Monografie. Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice. Redimensionarea politicii externe și interne a Republicii Moldova. Chișinău: CEP USM, 2019, 210 p.
2. Grecu Raisa. Stere-Juristul. Chișinău: Universul, 2008, 248 p.
3. Juc Victor. Dimensiuni ale relațiilor internaționale contemporane. Monografie. Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice. Chișinău: S.n., ÎS FEP Tipografia Centrală, 2019, 296 p.
4. Țâu Nicolae, Poștaru Elvira. Integrarea Economică Europeană. Chișinău: Tipografia Print Caro, 2019, 240 p.
5. Serebrian Oleg. Politică și geopolitică. Chișinău: Cartier, 2004, 160 p.
6. Ambasada SUA în Republica Moldova. Declarația Comună privind libertatea presei cu ocazia Conferinței Mondiale privind Libertatea Presei. <https://md.usembassy.gov/ro/declaratia-comuna-privind-libertatea-presei-cu-ocazia-conferintei-mondiale-privind-libertatea-presei/> (accesat la 17.06.2021).
7. Cum a evoluat economia Republicii Moldova în ultimii 20 de ani. Plus o comparație cu România. https://economie.hotnews.ro/stiri-finante_banci-9156522-cum-evoluat-economia-republicii-moldova-ultimii-20-ani-plus-comparatie-romania.htm (accesat la 02.06.2021).
8. Gribincea Vladislav, Goinic Daniel. Republica Moldova la Curtea Europeană a Drepturilor Omului în anul 2020. Notă analitică, 29 ianuarie 2021. <https://crjm.org/wp-content/uploads/2021/01/Nota-analitica-CEDO-2021.pdf> (accesat la 17.06.2021).
9. Ministerul Economiei. Raport privind sărăcia în Republica Moldova – 2014. Chișinău, 2015. https://mei.gov.md/sites/default/files/raport_privind_saracia_in_republica_moldova_2014.pdf (accesat la 02.06.2021).

10. <https://www.worldbank.org/en/country/moldova/overview#3> (accesat la 17.06.2021).
11. <https://knoema.com/atlas/Germany/GDP-per-capita> (accesat la 10.06.2021).
12. <https://knoema.com/atlas/Romania/GDP-per-capita> (accesat la 14.06.2021).
13. <https://knoema.es/atlas/Ucrania/PIB-per-c%C3%A1pita> (accesat la 16.06.2021).
14. <https://statistica.gov.md/category.php?l=en&idc=336> (accesat la 11.06.2021)
15. <https://franta.mfa.gov.md/content/vizita-pre%C8%99edintelui-republicii-moldova-maia-sandu-la-paris-3-4-februarie-2021>

Prezentat: 07.03.2022.

E-mail: dana.paiu@mail.ru